

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ**

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „LIETUVOS
RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2005 M. VASARIO 10 D. NUTARIMO 152 „DĖL
PACIENTŲ SVEIKATAI PADARYTOS ŽALOS NUSTATYMO KOMISIJOS NUOSTATŲ
PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO“ PROJEKTO (TOLIAU – NUOSTATŲ PROJEKTAS),
LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL TURTINĖS IR
NETURTINĖS ŽALOS, ATSIKADUSIOS DĖL PACIENTO SVEIKATAI PADARYTOS
ŽALOS, ATLYGINIMO TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO“ PROJEKTO
(TOLIAU – APRAŠO PROJEKTAS, VISI KARTU - PROJEKTAI)
(TAP NR. 19-2161, 19-2160) (TAIS NR. 19-13821(2), 19-13818(2))**

2020-01-03 Nr.NV-10

Vilnius

Įvertinę Projektų atitiktį įstatymams, Vyriausybės nutarimams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

Dėl Nuostatų projekto:

1. Atsižvelgiant į tai, kad Vyriausybės nutarimo, kuriuo tvirtinami Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos nuostatai, 2 punktas nenustato konkrečios elgesio taisyklės (teisės normos), o kreipimuisi nereikia papildomų įgaliojimų, bei į tai, jog nurodytame punkte įtvirtintas terminas jau yra pasibaigęs, siūlytina atsisakyti nurodyto Vyriausybės nutarimo projekto 2 punkto.

2. Siūlytina atsisakyti Vyriausybės nutarimo projekto 4 punkto (kaip neaktualaus).

3. Atsižvelgiant į galiojantį (aktualų) Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo (toliau – Įstatymas) 13 straipsnį, siūlytina Nuostatų projekto 4 punkte po žodžių „nedarbingus tėvus“ skliausteliuose įrašyti „įtėviai“.

4. Vertinant Nuostatų projekto 7 punktą, pažymėtina, kad Komisijos teisė gauti dokumentus iš įvairių subjektų turėtų atitikti Įstatyme nustatytas jai teises, t. y. įgyvendinamuoju teisės aktu tokios teisės negalėtų būti išplečiamos, taip pat nustatomos kitokios nei Įstatyme, todėl Projektų rengėjas turėtų įvertinti, ar Nuostatų projekto 7.1 papunktis atitinka Įstatyme nustatytą teisinį reguliavimą, priešingu atveju tokios plačios teisės turėtų būti atsisakyta.

5. Atsižvelgiant į tai, kad Komisijos sudėtis yra nustatyta Įstatymo 26 straipsnio 1 dalyje, siūlytina atsisakyti Nuostatų projekto 9-10 punktų (išskyrus dėl deklaracijos pateikimo), kadangi nurodyti punktai nenustato naujų elgesio taisyklių. Taip pat siūlytina sistemiškai peržiūrėti visą Nuostatų projekto IV skyrių ir atsisakyti per daug smulkmenišką procedūrų aprašymą, taip pat to, kas jau yra įtvirtinta Įstatyme.

6. Vertinant Nuostatų projekto 17 punktą, kuriame nurodyta, kad *Komisiją techniškai aptarnauja sveikatos apsaugos ministro arba jo įgalioto asmens sudarytas Komisijos sekretoriatas*, bei nuostatą, kad *Komisijos ir jos sekretoriato darbą ūkiškai ir techniškai aprūpina Sveikatos apsaugos ministerija*, pažymėtina, kad sekretoriato kaip subjekto nenumato Įstatymas. Kadangi Įstatymo 26 straipsnio 3 dalyje yra nurodyta, kad *Sveikatos apsaugos ministerija užtikrina technines sąlygas Komisijai veikti*, abejotina, ar be įstatyminio pagrindimo būtų teisinis pagrindas Sveikatos apsaugos ministerijai užtikrinti ir sekretoriato veiklą – subjekto, neminimo Įstatyme. Siūlytina tikslinti nurodytą punktą taip, kad jis atitiktų Įstatymo nuostatas, taip pat įvertinti, ar toks subjektas kaip sekretoriatas, nenurodytas Įstatyme iš viso galėtų veikti, taip pat, ar jis nedubliuotų funkcijų Įstatymo priskirtų Komisijai ir (ar) Sveikatos apsaugos ministerijai.

7. Pažymėtina, kad pagal Įstatymo 26 straipsnio 6 dalį *Komisija, svarstydamą prašymą, surenka dokumentus (įskaitant paciento medicinos dokumentų kopijas ir asmens sveikatos priežiūros įstaigos bei asmens sveikatos priežiūros specialistų paaiškinimus), kuriuose pateikta visa informacija apie pacientą (įskaitant informaciją apie paciento buvimą asmens sveikatos priežiūros įstaigoje, sveikatos būklę, diagnozę, prognozes ir gydymą), reikalinga prašymui nagrinėti ir sprendimui priimti, taip pat kreipiasi į sveikatos priežiūros specialistus, nurodytus sveikatos apsaugos ministro patvirtintame ekspertų sąrašė (toliau – ekspertai), dėl išvadų, kurioms padaryti reikalingos specialios žinios, gavimo*, todėl deleguoti (perduoti) nurodytų funkcijų sekretoriatui negali, t. y. įgyvendinamuoju teisės aktu negali būti pakeistas subjektas, kuriam Įstatymas numato tam tikras funkcijas, todėl besidubliuojančių funkcijų, Įstatyme, nustatytų kitiems subjektams, sekretoriatas negali atlikti, todėl siūlytina iš esmės peržiūrėti Nuostatų projekto 21 punktą, prireikus – jo atsisakyti. Analogiška pastaba taikytina ir Nuostatų projekto 22 punktui.

8. Projektą rengėjas turėtų įvertinti, ar Nuostatų projekto 28 punkte nustatytos taisyklės atitinka Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo nuostatas. Taip pat siūlytina atsisakyti nuostatų su Interesų deklaracijos pildymu ar tikslinimu – kadangi tai reglamentuoja kiti teisės aktai.

9. Atkreiptinas dėmesys, kad Įstatymo 26 straipsnio 6 dalyje, reglamentuojančioje Komisijos sprendimų priėmimą, nėra nustatyta, kad gali būti teikiama atskirosi nuomonė, todėl tokia nuostata Nuostatų projekto 29 punkte neatitiktų įstatyminio teisinio reguliavimo, todėl jos turėtų būti atsisakyta. Pažymėtina, kad Komisijos narys pagal Įstatymą gali balsuoti prieš – taip išreišdamas savo nesutikimą.

10. Vadovaujantis Įstatymo 26 straipsnio 5 dalimi, *Komisijos nariams atlygis už darbą mokamas Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų ir komisijų narių darbo apmokėjimo įstatyme nustatyta tvarka. Konkretus Komisijos narių atlygio už darbą dydis ir mokėjimo tvarka nustatoma Komisijos nuostatuose*. Taigi Įstatymas numato, kad Vyriausybė gali nustatyti Komisijos narių atlygio dydį ir mokėjimo tvarką tiek, kiek tai atitinka (neprieštarauja) Valstybės ir

savivaldybių įstaigų darbuotojų ir komisijų narių darbo apmokėjimo įstatyme nustatytą tvarką. Siūlytina šiuo aspektu peržiūrėti Nuostatų VII skyrių (atitinkamai jį koreguojant, taip pat atsisakant perteklinių nuostatų, neišplaukiančių iš Nuostatų projekto preambulėje nurodyto jų priėmimo įstatyminio pagrindo).

Dėl aprašo projekto:

11. Siūlytina atsisakyti Vyriausybės nutarimo projekto 2 punkto kaip neaktualaus.

12. Siūlytina asmenis, kuriems taikomas Aprašas, jo 1 punkte vardyti taip, kad jis atitiktų Įstatymo 13 straipsnį.

13. Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Įstatymo 24 straipsnio 3 dalį *Komisija Apraše nustatyta tvarka ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo gavimo Komisijoje dienos nurodo prašymą pateikusiam asmeniui nustatytus trūkumus*, kas reiškia, kad nurodytas terminas taikomas Komisijai, tačiau Aprašo projekto 3 punkte iki 5 darbo dienų terminas yra numatomas sekretoriui įvertinti dokumentus (nors pagal Įstatymą tą turi daryti Komisija). Abejotina, ar Aprašo projekte įtvirtinus, kad prieš Komijai priimant sprendimą dokumentus dar iki 5 darbo dienų vertina sekretoriatas, nebus pažeisti Įstatyme nustatyti terminai bei sekretoriui nustatytos funkcijos, kurios priskirtos kitiems subjektams (Komisijai ir Sveikatos apsaugos ministerijai).

14. Vertinant Aprašo projekto preambulėje nurodytą jo priėmimo įstatyminį pagrindą, abejotina, ar šio dokumento teisinio reguliavimo dalykas yra dokumentų saugojimo terminai. Šiuo aspektu turėtų būti įvertintos ir Dokumentų ir archyvų įstatymo nuostatos. Analogiška pastaba taikytina ir Aprašo projekto 22 punktui.

15 Projektų rengėjas turėtų įverti, ar pagrįstas (ne per trumpas) terminas yra nustatytas Aprašo projekto 6 punkte įstaigai.

16. Formuluodamas Komisijos teises Projektų rengėjas turėtų atsižvelgti į Įstatyme nustatytą teisinį reguliavimą, todėl turėtų papildomai įvertinti, ar Aprašo projekto 9 punkte Komisijos teisė *kreiptis į kitus fizinius ir (ar) juridinius asmenis dėl kitos informacijos, reikalingos sprendimui priimti, pateikimo*, nėra per plati ir tiesiogiai neišplaukia iš Įstatymo, todėl siūlytina įvertinti jos pagrįstumą ir būtinumą, prireikus – tikslinti Aprašo projektą. Analogiška pastaba taikytina ir kitiems Aprašo projekto punktas, pvz. 11 ir kt.

17. Vertinant Aprašo projekto 9.2 papunktyje nustatytą taisyklę, pagal kurią žala neatlyginama, bei sistemiškai Aprašo projekto 10 punktą, manytina, ar siūlomas nustatyti teisinis reguliavimas ne visai atitinka Įstatymo 24 straipsnio 6 dalies nuostatą, pagal kurią *jeigu Komisija nustato, kad pacientas tyčia ar dėl didelio neatsargumo prisidėjo prie žalos atsiradimo, žala Apraše nustatytomis sąlygomis ir tvarka neatlyginama arba mažinamas atlygintinos žalos dydis*. Siūlytina Aprašo projekte reglamentuoti ne tik neatlyginimo atvejį, bet ir žalos mažinimo atvejį.

18. Siekiant teisinio aiškumo ir atsižvelgiant į Įstatymo 2 straipsnio 9-1 dalį, pagal kurią neišvengiamos žalos kriterijus nustato Vyriausybė, Aprašo projekte turėtų būti aiškiai išskirta, jog Apraše nustatomi būtent kriterijai, o ne paaiškinama (išplečiama) neišvengiamos žalos sąvoka.

19. Atsižvelgiant į tai, kad ekspertų išvadų teikimo tvarką nustatyti yra pavesta sveikatos apsaugos ministrui (Įstatymo 26 straipsnio 7 dalis), pakartotinai to įtvirtinti Aprašo projekto 11 nėra tikslinga.

20. Įstatyme nėra numatyta apribojimo, kiek galėtų maksimaliai būti nustatytas žalos atlyginimas, todėl Aprašo projekto 16 punkte įtvirtinta maksimali suma neturi įstatyminio pagrindo. Pažymėtina, kad Vyriausybė nėra visiškai laisva nustatyti atlygintos žalos dydį, ir tuo labiau – jį apriboti. Pažymėtina, kad Įstatymo 24 straipsnio 7 dalyje yra nustatyti kriterijai, pagal kuriuos Aprašo projekte turėtų būti nustatyti atlygintinos žalos dydis. Kadangi Įstatymas nenumato maksimalaus atlygintino žalos dydžio – įgyvendinamuoju teisės aktu to padaryti nėra galima.

Pažymėtina, kad „Konstitucinis Teismas, aiškindamas konstitucinį teisinės valstybės principą, savo aktuose ne kartą yra konstatavęs, kad <...> poįstatyminiai teisės aktai negali prieštarauti įstatymams, konstituciniams įstatymams ir Konstitucijai; poįstatyminiai teisės aktai turi būti priimami remiantis įstatymais; poįstatyminis teisės aktas yra įstatymo normų taikymo aktas nepriklausomai nuo to, ar tas aktas yra vienkartinio (*ad hoc*) taikymo, ar nuolatinio galiojimo (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d., 2004 m. kovo 5 d., 2004 m. gruodžio 13 d., 2005 m. vasario 7 d., 2007 m. gegužės 5 d., 2007 m. rugpjūčio 13 d., 2007 m. rugsėjo 6 d., 2009 m. balandžio 29 d., 2009 m. spalio 8 d. nutarimai). Žemesnės galios teisės aktuose draudžiama nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris konkuruotų su nustatytuoju aukštesnės galios teisės aktuose (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d., 2005 m. sausio 19 d. nutarimai, 2005 m. rugsėjo 20 d. sprendimas, 2006 m. kovo 28 d., 2006 m. gegužės 31 d., 2007 m. lapkričio 29 d. nutarimai).“ (Konstitucinio Teismo 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarimas).

Atsižvelgiant į Konstitucinio Teismo doktriną, manytina, kad maksimalus atlygintinos žalos dydis galėtų būti nustatytas tik įstatymu, todėl Aprašo projekte toks apribojimas negalėtų būti nustatytas (tuo labiau, kad jis neatitiktų ir Įstatymo 24 straipsnio 7 dalyje nustatytų kriterijų, kurie nėra ribojami, tačiau tam tikrais atvejais galima jų diferenciacija, pvz. neturtinės žalos apskaičiavimo atveju).

21. Įstatymo 24 straipsnio 7 dalies 1 punkte nustatyta, kad atlygintina turtinė žala pagal tiesioginius nuostolius (patirtas išlaidas asmens sveikatos priežiūros paslaugoms, vaistiniams preparatams ir medicinos priemonėms (priedaisams), išskyrus apmokėtus Privalomojo sveikatos draudimo fondo, valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšomis, kitas pagrįstas išlaidas. Tačiau Įstatyme nėra nustatyta apribojimų tiesioginiams ir kitiems pagrįstiems nuostoliams atlyginti, todėl Aprašo projekto 16.1 papunktyje nustatyti apribojimai neatitinka Įstatymo. Pažymėtina, kad didelės išlaidos

ar kiti galimi argumentai neturėtų būti teisinis pagrindas įgyvendinamuoju teisės aktu mažinti tiesioginių nuostolių dydį. Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Konstitucijos 30 straipsnį asmeniui padarytos materialinės ir moralinės žalos atlyginimą nustato įstatymas, kas reiškia, kad esmines sąlygas, taigi ir tam tikrus apribojimus galima nustatyti tik įstatymuose.

22. Projektų rengėjas turėtų įvertinti, ar Aprašo projekto 16.2 papunktis tiek, kiek jame nustatytas negautų pajamų mažinimas kitų asmenų, turinčių teisę gauti žalos atlyginimą, atitinka Įstatymą (ir jam neprieštaruoja).

23. Vertinant Aprašo projekto 17.2 papunkčio lentelę, pažymėtina, kad Projektų rengėjas turėtų pagrįsti lentelės 1.6.3, 1.6.4, 2.6.3 ir 2.6.4 papunkčių atitiktį Įstatymui (t. y. įvertinti, ar toks mažinimas turi Įstatymo pagrindą, o jo nenustačius – tokio mažinimo atsisakyti).

24. Vertinant Aprašo projekto 17.2 papunkčio lentelę, nėra aiškūs lentelės 1.7.1, 1.7.2, 2.7.1 ir 2.7.2 papunkčiai, t. y. neaišku, kaip jie būtų taikomi ir kodėl būtent tokios nustatomos ribos (sumos). Siūlytina šių reikšmių įsivedimo pagrįstumą bei reikalingumą atskleisti Projektų teikime.

25. Vertinant Aprašo projekto, tvirtinamo Vyriausybės nutarimu, priėmimo įstatyminį pagrindą, t. y. preambulėje nurodytas Įstatymo nuostatas, svarstyti, ar tinkamai yra įgyvendinamas Įstatymo 27 straipsnio 6 dalis, taip pat ir Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo Nr. I-1562 2, 7, 8, 13, 20 straipsnių ir V skyriaus pakeitimo įstatymo 9 straipsnį (Aprašo projekte nėra nurodytos Vyriausybės įgaliotos institucijos, kuri administruoja sąskaitą, nors Aprašo preambulėje toks įstatyminis pagrindas minimas, taip pat nėra įtvirtinta Vyriausybės įgaliota institucija, kuri turės teikti Vyriausybei stebėsenos ataskaitą).

Teisės grupės vyresnioji patarėja

Eglė Izokaitytė